

VAN BATENBORGH STICHTING

Nieuwsbrief Voorjaar 2006

Met enthousiasme is de Van Batenborgh Stichting (VBS) in 2004-2005 feitelijk van start gegaan. Graag informeren wij je over de laatste stand van zaken.

*"Bedaar toch! 't beestje is makker dan het eruit ziet".
Fragment van litho waarin J.H.A. van Basten Batenburg als
Utrechts student wordt geconfronteerd met een kater 1879.
(AVBS)*

Vernieuwde website Van Batenborgh Stichting.

Via een *webexpositie* geven wij met beeldmateriaal een inkijkje op de collecties van de Van Batenborgh Stichting te Groenlo. Het doel hiervan is de collecties meer toegankelijk te maken en hiervoor belangstelling op te wekken. De webexpositie omvat:

Album Amicorum Johan van Lynden (1556 - 1578) oudste in Nederland.

Een van de topstukken van de Stichting is het rijk geïllustreerde waarschijnlijk oudste Album Amicorum in Nederland. De vermoedelijke eigenaar was Johan van Lynden, student te Keulen en Nijmegen.

Dit manuscript bevat gedichten en teksten van ca. 50 riddermatige en andere mannelijke en vrouwelijke vrienden en relaties, met tenminste 20 ingekleurde wapentekeningen en met ca. 70 bladzijden bijdragen in het Nederlands, Frans en Latijn

Mogelijk is *Johan van Lynden* in 1540 in Hattem geboren als zoon van Johan van Lynden, ridder, heer van Mussenberg (te Valburg) en landdrost van Hattem en Anna van Galen en als kleinzoon van Steven van Lynden en Walburg van Bronckhorst.

dr. Michael van Basten (1635-1713) was 'van het houtje'

Het verhaal is overgeleverd dat dr. Michael van Basten regelmatig door Groenlo, Gelderland, wandelde en met het afgebeelde 17^e eeuwse 'houtje' met het kruisje, aangaf waar die avond of ochtend in een schuilkerk in Groenlo een H. Mis werd gevierd.

Reglement van het Snijdersgilde (17e eeuw) in Groenlo

Overgeleverd is de 17e eeuwse versie van het reglement van het Snijders- of kleermakersgilde uit 1306 in Groenlo. Het Reglement van het Snijdersgilde in Groenlo begint met: "1. Dat een yeder gildebroeder ofte Suster Godtvroithigh sal wesen nae gehoersamheyt der heylien Kerken ende S. Severijns haer patroon..."

Geannoteerd Zutphens landrecht (18e eeuw)

Ingebonden commentaar (annotaties) van dr. Johan Henrick van Basten 1712-1793, op de 'Reformatie der landrechten, gebruycken und gewooneyden der Graeffschap Zutphen uit 1655. Hij was de zoon van mr Hendrik Jan van Basten (1680-1729) en Margaretha Geertruida van Asbeck

(1684-1760). Hij studeerde aan de universiteit van Duisburg (1731) en de academie Gelre-Zutphen te Harderwijk (1733) en was advocaat-fiscaal van het Hof te Borculo. De rest van zijn collectie (1734-1772; 6 pakken) bevindt zich in het stadsarchief (Oudheid-kamer) van Oldenzaal.

Gebrandschilderde ruitjes met wapens Van Basten en Van Asbeck (1720)

Een serie van vier unieke gebrandschilderde ruitjes met de familiewapens van twee echtparen met de namen Van Basten, Van Asbeck en Von Kerssenbrock, Het maakte waarschijnlijk deel uit van een glas-in-lood raam, gedateerd: 1720. De ruitjes zijn vermoedelijk afkomstig uit Groenlo of Vreden (Dld). Mogelijk bestaat er een samenhang met de bouw van barokkerk van Zwillbrock (Dld.), vlakbij Groenlo, die in 1720 gereed kwam.

De Duytsche psalter (1491)

Met psalmen en antifonen, gedrukt te Zwolle op 24 maart 1491 door Peter van Os en gedeeltelijk met de hand geschreven. De eerste letters zijn vaak met de hand rood ingekleurd en versierd. Een Nederlandstalige incunabel.

Collecties Van Batenborgh Stichting beschreven

W.A.A. Mes, oud archivaris van het Sociaal Historisch Centrum te Maastricht legt in maart 2006 de laatste hand aan de meest arbeidsintensieve klus: het opschonen en beschrijven van de 15 meter aan archiefmateriaal. Het gros van de collecties komt van de takken Batenburg-Van Haagen (Deventer/ Beverwijk), Van Basten Batenburg-Van den Boogaart (Lichtenvoorde/ Tegelen) en Van Basten Batenburg- Reymer (Doetinchem/ Holten).

Collectie toegankelijk in Gelders Archief Arnhem

Om deze collecties toegankelijk te maken heeft de Stichting zich voorgenomen deze in 2006 voor het grootste deel in bruikleen te geven aan het Gelders Archief in Arnhem. Het Gelders Archief bestaat sinds 2002 uit het voormalige Rijksarchief in Gelderland en de opgeheven Gemeentearchieven van o.a. Arnhem. Zie voor meer informatie www.geldersarchief.nl

Deel Collectie in bruikleen bij Stadsarchief Leuven (B.)

Een klein deel is reeds in bruikleen gegeven aan het Stadsarchief in Leuven. Het betreft de collectie historisch materiaal afkomstig van Carel W.Th. van Basten Batenburg OFM. Conv. (1908-1973), priester en historicus in Leuven (B). Hij was een monnik (minderbroeder-conventueel) die decennialang in het

stadsarchief van Leuven onderzoek verrichtte naar de geschiedenis van zijn orde, van de stad Leuven en haar oude families in België.

Restauratie van twee schilderijen van de pastoor en deken te Arnhem: Henri van Basten Batenburg (1823-1889)

De VBS draagt ook bij aan de restauratie van cultuurobjecten die van belang zijn voor de bestudering van de geschiedenis van Gelderland. Een centrale figuur is hier de uit de Achterhoek afkomstige Henri van Basten Batenburg (1823-1889). Hij speelde in belangrijke rol in het maatschappelijke leven in Arnhem. Hij was pastoor en deken te Arnhem, kanunnik van het Metropolitane Kapittel, oprichter en directeur van het St. Elisabeth Gasthuis (nu het Rijnstate-ziekenhuis), oprichter en president van het armenbestuur Insula Dei, de 'bouwpastoor' van de inmiddels afgebroken St. Eusebiuskerk, de oprichter broederschap O.L.V. van Kevelaer en de oprichter en directeur van de 'Zusterscholen' in Arnhem.

Drie geschilderde portretten zijn van hem bekend. Ook zijn broers en zussen, kinderen van het echtpaar Van Basten Batenburg – Schoemaker, zijn overigens allen geschilderd.

De eerste – als jonge man – hangt bij Karel van Basten Batenburg in Hengelo (Gld.), het tweede – als pastoor – in de bestuurskamer van het Ziekenhuis Rijnstate en het derde – als deken – bij parochiecentrum van de Parochies Binnenstad Arnhem St. Walburgis - Eusebius en St. Martinus aan de Eusebiusbuitensingel.

De middelste is in 1864 geschilderd door Hendricus Johannes Sinkel (1835-1908).

De laatste in 1911 geschilderd door (Cornelis Johannes) Louis de Breet (1870-1940).

De laatste twee schilderijen waren dringend toe aan restauratie.

De VBS heeft met het Ziekenhuis en de Parochie overeenstemming bereikt deze te laten restaureren door **Marijke Van Basten Batenburg – Kretzers**, gediplomeerd restaurator van het restauratie atelier '**Art deco en design Van Basten Batenburg**' te Maastricht. Hierna volgt een kort verslag.

Verslag restauratie van het schilderij door H.J. Sinkel in 1864

Het portret dat door H.J. Sinkel in 1864 gemaakt is hangt normaliter in de bestuurskamer van het Ziekenhuis Rijnstate te Arnhem.

Dit schilderij op doek was toe aan een opknapbeurt: de vernis was zeer vergeeld en verdonkerd, het doek vertoonde vervormingen, rimpels en enkele scheurtjes en er was verfverlies op verschillende plaatsen. Er is eerst een vernisafname gedaan om de verouderde en vergeelde laag vernis weg te halen. Vervolgens zijn het gezicht en de handen nog licht gereinigd. Op de plaatsen waar scheurtjes zaten is het doek eerst gevlakt en daarna zijn de scheurtjes gelast.

De vervormingen en rimpels zijn zoveel als mogelijk gevlakt met bepaalde technieken waarbij bevochtigd en droog vilt onder lichte druk het linnen weer flexibel maken en strak trekken.

Voordat er iets is toegevoegd aan het schilderij is een laagje retoucheervernis aangebracht. Deze retoucheervernis scheidt

de originele verflaag van de latere toevoegingen en maakt zo de restauratieve ingrepen omkeerbaar.

Vernisafname van portret door Sinkel

Op de plaatsen waar er verfverlies opgetreden was en de scheuren gelast zijn is een laagje mastiek aangebracht. Daarop zijn retouches (overschilderingen) gemaakt zodat de volledige afbeelding weer een geschilderd geheel is geworden. Als laatste is een eindvernis toegevoegd die vrijwel niet vergeelt

zodat de eerstvolgende decennia dit portret van Henri er weer prachtig bijstaat.

Verslag restauratie van het schilderij door Louis de Breet in 1911

Het tweede portret van Henri van Basten Batenburg is geschilderd door Louis de Breet in 1911.

Vernisafname van portret door De Breet

Dit schilderij is enkele jaren na de dood van Henri gemaakt en komt uit het parochiehuis van St. Walburgis in Arnhem.

Dit schilderij had ook een vergeelde vernislaag, flinke vervormingen en verfverlies. De oude vernislaag is verwijderd en daarna is het doek van het spieraam gehaald om het goed te vlakken. Aangezien er onvoldoende materiaal van het doek was om het weer op het spieraam te spannen is er nog een randbedoeeking aangebracht. Hierbij worden er stroken linnen langs de randen van het originele doek gelijmd en vervolgens wordt het geheel weer mooi strak opgespannen. Ook bij dit doek is retoucheervernis aangebracht, zijn de lacunes ingeplamuurd, retouches gemaakt en tot slot een eindvernis opgebracht die de kleuren en vormen van het schilderij tot hun recht laten komen.

*Marijke Van Basten Batenburg – Kretzers,
www.art-deco-en-design.nl*

Prioriteiten 2006: schilderijen en 19^e eeuwse foto's behouden voor verval en vergetelheid

Aan onze oproep vorig jaar om oude foto's en schilderijen aan te melden hebben al meerdere mensen gevolg gegeven. Zo doken er in Middelburg bij Rutger Batenburg de geschilderde portretten op van het echtpaar J.G.A. III Batenburg (1846-1912) en A.M. Kolschoten en bij Ineke Berger – Van Basten Batenburg in Oosterbeek de geschilderde portretten van het echtpaar W.H.J.T. van Basten Batenburg (1862-1936) en M. T. Jurgens. Gelet op het aantal geschilderde portretten dat slechts bij weinigen bekend is, overwegen we volgend jaar van de oudste generaties een 'portrettengalerij' in kleur te laten uitgeven.

Hoe kun je bijdragen?

Hierbij roepen we je op te kijken of je nog schilderijen of oude foto's hebt die via vererving in je bezit zijn gekomen.

Dit najaar zullen we vragen een vragenlijst voor het Blauwe Boekje met de laatste actuele gegevens in te vullen. We zullen je per brief en e-mail informeren.

Plannen voor publicaties

De Stichting overweegt mee te werken aan de volgende publicaties:

- de integrale publicatie van het 16e eeuwse Album Amicorum van Johan van Lynden,
- een vergelijkende studie naar overlevings strategieën van katholieke elites in de 17e en 18e eeuw in Gelderland/de Achterhoek en
- een biografie over Maria Helena Catharina Essink - van Basten Batenburg (1819-1890) als voorbeeld van een 19e eeuwse Gelderse vrouw die reflecteert over de tijdgeest.

Blauwe Boekje komt eind 2006 uit

De plannen voor publicaties hebben we even in de ijskast gezet om de prioriteit te geven aan het redden en verzamelen van beeldmateriaal en de beschrijving van de collecties.

Wel zijn we in een gevorderd stadium van voorbereiding van een overzicht van alle naamdragers Batenburg en Van Basten Batenburg in het Blauwe Boekje (Nederlands Patriciaat), in het najaar van 2006. Het betreft een overzicht van Wie-is-wie in de familie. Zo wordt er thans

"Laatste uitgave Nederlands Patriciaat uit 1954 (AVBS)"

door een ingehuurd historicus onderzoek gedaan naar de herkomst van de oudste generaties Van Batenborgh in de 17^e eeuw in Gelderland.

Het is inmiddels vijftig jaar geleden dat een herziene versie van het Blauwe Boekje is verschenen.

We werken samen met de Vicarie Sancti Nicolai om de noodzakelijke gegevens weer up-to-date te krijgen. De Vicarie is de laat-middeleeuwse vicarie-stichting uit Winterswijk die toelagen uitkeert aan studerende in de familie Van Basten Batenburg en Batenburg. De Vicarie moet daartoe bijhouden wie de rechthebbenden zijn voor een studietoelage. Ook voor de selectie van het Kiescollege en het bestuur van de Vicarie is het noodzakelijk deze gegevens van deze naamdragers bij te houden.

Het is dus om meerdere redenen tijd voor een actualisering.

Oproep medewerking aan en inschrijving op Blauwe Boekje!

In het voorjaar wordt voor de actuele gegevens een **vragenlijst** rondgestuurd. Je wordt gevraagd de toegestuurde vragen lijst voor je zelf, partner en eigen kinderen zo compleet mogelijk in te vullen.

Het is mogelijk op deze bijzondere uitgave vooraf in te tekenen. Bij het vragenformulier zal een **intekenformulier** worden bijgevoegd.

Over de Van Batenborgh Stichting

De VBS streeft naar het behoud van cultureel erfgoed in de Achterhoek (Gelderland) en het Duitse grensgebied.

Het bestuur bestaat uit Didy van Basten Batenburg – de Jong van den Brand, Dick Batenburg en Rutger van Basten Batenburg

Kijk voor achtergrondinformatie en de Webexpositie op www.vanbatenborgh.nl

De Van Batenborgh Stichting is te bereiken via: info@vanbatenborgh.nl